

abecedar

Ingrijit de

**Teodor Murășanu,
Emil Giurgiuca, George Boldea,
Grigore Popa, Pavel Dan, Mihail Beniuc**

Balada mirilor de brumă

Vrui s'arunc pe lunci horind cununi
Intr'o dimineață de argint,
Să încheg în somnul aburind
Horele de zâne, druște, nuni.

Și răzmat în sceptrul unui vis
Coborând pe tărnm de-azur mi-am zis:
„Zodia-mi se 'ncrustă 'n luncă nouă,
Risipind pe ramuri sălbi de rouă
Și din codrii-i scoate dragii pe ferestre
Brăele, năfrămile de zestre.

Zale siderale, rădvanele curg —
De pe porți de văi mă troenesc petale
Aburii pe ape au rodit cristale
Să le sfarme 'n prunduri de amurg.

Uzi de soare plopilor 'ntind pe râu,
Flamuri râurind de aur viu.
Ochii dragii apele-i desmierde.
Ceterași dă nunul, Impăratul Verde“.

Dar uitatul în azur m'a săniat
Până 'n bruma — acestui car cercelat.
Brumărel cu druște 'n rochii fumurii,
Pe ceglău de-argint stegarul zurgăli —

Scapere cornii din coliere,
Ale frunzișelor, tingiri de-argint sune,
Scoatęți scoarțele de jar la vedere,
Spicele soarelui părul îmi încununene!

Ninsă 'n văluri ca 'n omăt de visare,
Vine mireasa cu pași de floare
Și cuprinsă 'n jilț de chilimbar,
Noi pornim. Hăi, hăi! La boi ard în coarne cānaci de jar.

Pe cărări de întomnare azurie
Zările-au sfărmat argint vechi de icoane,
Și pădurile cutremură 'n chindie
Ceteri de vāpae și liane.

De pe scoarțele de zestre pică
Aur pe făgașurile sure —
Râul îmi surāde 'n drum să-mi fure
Chipul dragii de copil cu frică.

Și rād sălbi și rād zābale de argint
Cā îmi māi alai, cinstite soare,
Pe prundiș de brumă, chiotind,
Cātre curțile de jar din zare!

Emil Giurgiuca

Adecedar pentru „Joc Secund“

Îmi închipui cititorii poetului Ion Barbu în patru grupe: 1. cei cari nu-l înțeleg deloc și-l neagă irevocabil; 2. cei care-l înțeleg rău și-l imită și mai rău sau îl acceptă fără temeii; 3. cei care-l înțeleg, dar pe care nu-i cunosc din întâmplare; și 4. cei care încearcă să-l înțeleagă și din a căror grupă fac parte, cu modestia necesară, și eu.

Toți cititorii acestor grupe avem, îmi închipui mai departe, o părere comună despre Barbu, anume, că el e ceva mai altfel, mult mai altfel decât colegii săi întru poezie, prin hazard contemporani. Iar afară de cititorii grupei întâi, ne silim cu toții să ne definim notele ce ne cauzează impresia acestui „altfel“, lucru nu tare ușor, cum nu e ușor, domnilor, să spui, de exemplu, de ce un trandafir e frumos, dacă nu vrei să răspunzi pur și simplu, că-ți place, închizându-te astfel în cerc vicios. Noi ne silim însă, mai ales cei din a patra grupă, să înțelegem, iar eu, poate cel mai temerar membru al grupei mele, voi încerca să traduc în termeni discursivi lucruri ce se trăiesc numai în intuiție, poate, voi încerca să aduc îndărăt, ca Faust pe Helena din singurătatea fără timp și spațiu a Mumelor, „aurul irecuzabil greu“ al poeziei lui Barbu, din regiunea dincolo de granițele gândului discursiv, în sfera noastră de concepte și silogisme.

„Ermeticul“, ce izolează de cotidian și obișnuit inteligibil această poezie de carate rar cântărite în artă, trebuie deschis, chiar cu riscuri de îngreuieri conceptuale și pierderi imanente oricărui „sbor invers“, cum s'ar exprima poetul. Descinderea acestor valori nepământește artistice, din regiunile transcendente intuite, în lumea gândului discursiv, e necesară, pentru a putea urma pe poet, din acelaș punct ce i-a servit și lui de bază drumului sideral în sfera sa de spiritualitate pură și esențe estetice.

Poetul însuși ne dă cheia domeniului său de frumuseți, noi trebuie doar să pipăim, cu mâni stingherite de un fel de învățat de a găsi, broasca vrăjită.

E ușa „Jocului Secund“. Cititorul aude încă interior cadențele cu rezonanțe, în suflet, inalterabile y Cluj

Din ceas, dedus adâncul acestei calme creste,
Intrară prin oglindă în mântuit azur,
Trăind pe inecarea cirezilor agreste,
În grupurile apei, un joc secund, mai pur.

Nadir latent! Poetul ridică insumarea
De harfe resfirate ce-în sbor invers le pierzi
Și cântec istovește: ascuns, cum numai marea,
Meduzele când plimbă sub clopotele verzi.

Se începem cu sfârșitul: „ascuns, cum numai marea, meduzele când plimbă sub clopotele verzi“. Aceasta e poezia lui Barbu! O impresie înrudită cu a mării liniștite sub un soare potolit, că acele animale ciudate — meduzele — clopote rătăcitoare și mute, ai zice de aceeași esență cu apa și cu cerul, își lasă în suflet această poezie, impresie suavă de vag cu înțeles bănuț, totuși nelămurit și adânc. Sunt cuvinte cu înțelesuri rafinat, împletite în muzică și ritm turburător de solemn, și totuși ce simți nu poți traduce în cuvinte, pentru că simți, sau mai bine spus, trăești momente ce trec de limita cotidianului și nu ai concepte împietrite în cuvinte pentru ele. E o altă lume, o lume neînfiertă încă de inteligența noastră cu semnul cunoștinței și experienței utilitariste în sens comun, de aceea ni se pare de neînțeles și imposibil de străbutut cu gândul, ca o mare pentru cel ce nu știe înota. Și totuși această lume streină, dar pentru sufletul de artist de neînfrânt atrăgătoare, a crescut din lumea ce o vedem și o trăim cotidian cu toții. Înălțimile ei, cu liniști de profunzimi de ape, au rădăcinile în lumea dată. Adâncul acestei calme creste, ca să rămânem credincioși expresiei poetului, dedus de el prin efortul minții, a fost desprins din ceas, din lumea în devenire și trecere, din vremelnicia vieții noastre, dacă vrei, și trecut prin oglinda magică a sufletului său „în mântuit azur“, consti-

tuind o altă sferă, mai frumoasă și liberă de necesitatea lumii așa cum o știm obișnuit. Aceasta e taina primelor versuri ale Jocului secund, ale acestui joc secund, „*lăsa-înd pe înecarea cirezilor agreste*”, pe viața organică ce se naște și moare, suprapunându-se ei și închiegând o nouă ființă în rândul aspectelor cosmice existente, în grupurile apei, cum spune poetul, o ființă mai pură, purificată de sgura materială și materialistă. E o lume transcendentă această, un transcendentă Husserlian, pe care-l prinzi intuitiv ca aspect estetic al Cosmosului, după ce prin aspră muncă intelectuală ai reușit să pui în paranteze toată existența cunoscută altfel decât estetic. „Nadir latent” și „însurarea de harfe resirate ce-în sbor invers le pierzi” nu-s decât expresia de mare concentrație și valoare poetică a acestor subtile adevăruri. Conștient ca nimeni altul a însumat poetul Barbu harfele resirate ale poeziei cosmice, ridicându-le la înălțimi în care orice glob de lut ar apărea lumină și raze; el a înțeles, poate mai mult decât orice semen al său în artă, înrudirea adâncă dintre oamenii științei, filosofiei și artei, care nu trebuie să se lase duși nicicând de ușorul sbor invers, de coborîre după chemările vieții plate, de satisfaceri, în ale cărei cirezi, se înneacă, harfele vrăjite, de cântece dumnezeiești, se pierd. E ridicare arta poetului, din viața ce se scurge, e înălțare spre plaiuri de vis tremurat, cu aurul prădat din ascunzișurile vieții, spre mântuit azur.

Cu acestea, am deschis zăvoarele vrăjite ale poeziei lui Barbu. Suntem în pragul Jocului Secund.

Dar rămânem în prag. În alte abecedare să încercăm pași timizi prin această lume țesută din cuvinte, pentru ale cărei frumuseți intuite, însă, nu avem cuvinte.

Pentru azi, eu aș fi mulțumit, să pot spune cu Mallarmé și cu Barbu: „... ne fût-ce que pour vous en donner l'idée”.

M. Beniuc

„Abecedar”

(debut tardiv)

Abecedar, ofrande de flori inedite
 Broderii de — azur pe sbucium prozalic,
 Eufemisme ți-aduc, roze iubite,
 Cerul meu din varii mozaic.
 Entuziasme, frenezii refulate,
 Din crisalide au renăcut,
 Aripile roze, subit liberate
 Rime azi — sbor spre tardivul debut.

Ionel Bălan

Septembrie

Blazat, sub ceruri de peruzea
 Clare ca durerea, imense ca uilarea
 Septembrie 'ncearcă pe inima mea
 Cu degete palide tarăși cântarea.

El vine ca un leit-motiv
 Și-n față-i tonuri tari se ascund
 Așterne ici colo zâmbind, fugitiv
 Palori de prețios metal muribund.

Mai stărue vag în grădini
 Cerând obositului soare
 Comoara lui de vâpăi și lumini
 Garoafele verii ce moare.

Și 'n sufletul meu se aștern
 Pe coloritul tânăr, suav
 Peste corole ce floarea și-o cern
 Palori de aur bolnav.

Ionel Bălan

Renaștere

Pentru scrutarea ochilor atenți, cari privesc cu interesul observației obiective fluctuațiile undelor spiritualității românești, un fapt nou prinde a se înfiripa cu stăruitoare contururi: Ardealul — după aproape cincisprezece ani dela războiu — reintră în ritmul creației culturale, cu puteri proaspete.

Și, fiindcă e vorba de acele valori desinteresate ale culturii, desprinse, pe cât se poate, de contingentele vieții politice, care silea în trecut spiritul creator să nu se poată niciodată limpezi de huma greoaie a clipei și a ocazionalului, fiindcă e vorba acum de o anumită stare sufletească cu frământări desinteresate, afirmate în special în sborul înfrigurărilor pentru frumos, — se cuvine să stăruim ceva mai mult asupra acestui eveniment remarcabil.

Anii din nemijlocita depășire a războiului, au pregătit în școlile românești ale Ardealului o generație de tineri în stare să-și călăuzească sufletul la fulgerările unui ideal propriu. Și aceasta într-o atmosferă spirituală limpezită de razele ce mijeau pe plaiurile pământului nostru. Indiferent dacă această generație și-a asimilat, odată cu adâncirea în suflete a trecutului național și ideile culturale universale, — fapt este că tineretul ce se avântă la începutul noului deceniu, pe scara creației este însuflețit de sbuciumul ce a frământat sângele poporului nostru cu vлага pământului pe care trăește și cu zările naturii sale pitorești. Vreau să spun că acest tineret simte astăzi în sufletul său tremurul emoției și sclipirea fantaziei, necesare ivirii unei reînvieri spirituale pe care poporul românesc trebuia s'o trăiască după noua lui încadrare în istorie. — În această privință Ardealul își dă și el contribuția sa acum. Deosebit de generația trecută, a cărui confesionalism și regionalism — explicabil, dar perimat, o țintuia de vremurile în care desorientarea prima, tineretul de astăzi din Ardeal își clarifică năzuințele în contemplarea desinteresată a valorilor spirituale naționale. Chiar paginile acestui modest dar viguros *abecedar* sunt o minunată dovadă pentru afirmația noastră. Și, spre bucuria tuturor, nu e singura! . . .

Tinerii scriitori ardeleni s'au deprins să tânjească după neliniștile spiritualului. Dar truda care sbuciumă gândurile și simțirile lor, nu mai are nimic aproape din convenționalul șablonier al nuvelisticeii lui Slavici, bunăoară, a poeziei ocazionale sau a romanului cu teză politică și socială a înaintașilor. Acest fel de literatură rămâne tot mai lipsită de interes, învăluită în cutele trecutului, care stăruie a-și întuneca conturul și a se pierde în amurgul istoriei.

Dar înfiriparea unei epoci de renaștere pentru literatura acestui tineret, o mai arată și alte simptome caracteristice afirmărilor de creație nouă.

Haosul spiritual de la sfârșitul veacului trecut și de la începutul noului secol, a fost adus de două exagerări, catastrofale, pentru cultura europeană; iar, prin reflex, și pentru cultura noastră: Individualismul hibrid și predominarea concepției mecanisto-automiste în viața socială apuseană, pe ale căror ruine s'au prăbușit statele desființate sau biruite în războiu. Nu uităm, firește, că valorile creatoare de cultură sunt emanații ale individualităților; dar este, astăzi, incontestabil că aceste individualități, în măsura în care nu crează numai plămada spirituală, atmosfera culturală, pentru un popor și o epocă, sunt ele însele potențări maxime ale genialității unui neam întreg.

Ei bine, atâta vreme cât intelectualitatea unui popor reprezintă această împărțășire cu aspirațiile supreme naționale, cultura lui își are asigurate căile propășirii.

În clipa când pretutindeni teama sdrucinărilor și a destrucției generale își flutură flamurile sumbre, când în mintea omului contemporan a încercat a se aciua suflul necunoscutului searbăd, al inefabilului, al vagului mistic, când, și spre noi chiar, rânjește spectrul viitorului miste-

rios, — tineretul acesta, oricât ar fi convins că frumosul, adevărul și binele absolut se desprinde, măcar în parte, de perspectivele viitorului, refugiindu-se în eternitate, — acest tineret este însuflețit actual de cultul valorilor supreme și oficiază pe altarul acestor temple profane. El aspiră să realizeze, să cucerească, să stăpânească valori sau să-și adape cât de puțin dorințele în pura contemplare desfătătoare a acestor ținte supreme: forță de gravitație minunată a spiritelor de elită în turburările crizei ce ne apasă!

Și nu e aceasta o atitudine personală, dela individ la individ! Există aici, dimpotrivă, acel *état d'âme* ce caracterizează în bloc pe scriitorii generației tinere de care vorbim: dovadă și forfotul de colaborare al forțelor de pretutindeni, ceea ce nu s'a pomenit până acum. Noi simțim susurul acestor energii ce purced din unda clară a aceluiași izvor proaspăt! Noi constatăm convergența strădaniilor nouă ce cresc din plaiurile acestui ținut, sortit încăodată belșugului rodnic, noi presimțim victoria puterilor tinere care va însemna pentru cultura Ardealului un chiot răsunător și înviorător al inimilor, o înseninare a spiritului, . . . și le salutăm cu entuziasm!

Priviți spectacolul zărilor de creație literară și admirați acest răsărit care depășește ambițiile înmormântate de individualismul ucigător și izolator al vremilor trecute! Atunci veți simți cum toate aceste energii, ce păreau irosite și fără vlagă, se infioară la lupta comună pentru înfăptuirea unei noi culturi românești.

Nu vom aștepta prea mult și asaltul va fi impetuos.

În al doilea loc, regăsim deasupra scrumului spulberat din vremea desorientărilor mai vechi, răsărind o concepție nouă despre lume. Desinteresarea de mizeriile proprii a tineretului în plină criză materială și morală și sacrificiul colectiv, prin cei mai hotărâți luptători ai lui, această învălmășeală pentru ideal, cu disprețul lipsurilor și al durerii tuturor mizeriilor zilnice: e cheazășie eclatantă a prețuirii spiritualului, deasupra egoismului excesiv și a materialismului contemporan.

E un eroism admirabil, care face onoare tinereții și care îi șade bine! Scriitorul german Hermann Stehr, distins de curând cu premiul Goethe al orașului Frankfurt a. M., spune: „Să fii un erou al morții e greu și măreț, dar mai greu și mai măreț e să fii un erou al vieții!”

Ei, iată: falangele luptătoare pentru o nouă viață își încep marșul! . . .

E cașicum, după un năpraznic uragan ce a pustiit în lung și în lat, ghicești în zăriștea răsăritului cele dintâi infiripări de viață care-ți împropătează sufletul . . .

Romul Demetrescu

Nostalgie

Lianei

*Cu nostalgia apei ce se duce 'n mare
Eu viu să-ți văd surâsul răsărit,
Lumina lui pălește cerul înflorit
Și giulgiul de argint de pe albastra floare.*

*Mă simt, brumat de toamna 'nsângerată,
Un crâng ce 'n agonie cântă, arde veșted,
Înzăpezit de tine — ași fi un creștet
Ce, trist, cu simfonii de-azur se 'mbată.*

*Aripa vre-unui înger tainic, vântul,
Pe noi, pe 'nlăcrimate flori pogoară,
Vai, mamă vitregă, pământul
Le-a scos din casa lor aziprimăvară.*

*Acum ascult în veșteda risipă
Un dor de moarte albă, dulce dor,
Tu 'n mine-aprinzi garoafe mari ce țipă
Din muguri tăinuși: te-ador, te-ador, te-ador.*

George Boldea

Jufa

Insera. In bordeiu ardea mocnit focul de balebă și de coceni, răspândind un miros tare, înțepător. In patul de după ușă, acoperit cu o învelitoare roșiatică, spartă la mijloc, dormea o pisică mare, bătrână.

Opaitul așezat într'un geam de o palmă, pe care se prelingeau picuri mari de apă, se lupta cu moartea, neputând descâlci din întunec chipurile celor doi bătrâni.

Moșul sta lângă vatră cu coatele pe trunchiul cald și pufăia din lulea. Se udase la picioare și, desculțându-se, își usca obielele. Din când în când lua câte trei coceni de sub vatră și îi puneă pe jar. După câteva clipe, se isca o flacăra albă care lingea cocenii pe toate părțile, mânjea cu roșu chipul împădurit al moșneagului, apoi dispărând, rămânea în urmă-i jăratecul moale de foc de balebă, ce se ivea printre coceni ca pleoapele înroșite a unor ochi de diavol.

— Să aprindem lampa, curmă tăcerea, moșul; trebuie să mă duc în pod.

— Mai las-o! Cu opaț or trăit oamenii de când îi lumea. Numa amu, de când fetele o lăsaț cismele și umblă cu papuci și până se mărită fac câte doi - trei copii, nu se mai vede cu opațul.

Mai târziu, urmă, tot baba:

— Altă dată, lumea nu o mai știut atâtea și o fost mai bine.

Baba, cu degetele-i ascuțite și țepene, ca niște ciocănașe, frământa urichiuși. Muiase aluatul prea tare și acuma nu avea cu ce să-l învârtoseze.

Tare-i era necaz pe bătrân că în loc să-și vadă de treburi și să macine când are lipsă, umblă de-a lela, cu „ciocanul” în gură.

Dacă ar suge țeava, numai, cum fac alții, cari nu slobod un fum cu săptămânile, ar mai merge. Nu i-ar zice nimica, s'o ție până a putrezi. Dar toată ziua posăie și scuiță de trebuie în tot ceasul să radă fața casei după el.

Abia suflă, da tot nu-l lasă. Săca-i-ar rădăcina, să-i sece! Uite că te doare capul de atâtea fumăraie și i-s grumazii corlan de spurcați.

— Ptiu! Baba își scoase mâna din aluat și după ce scuiță, își șterse gura cu fodorii cămeșii.

Dacă numa ar fuma? N'ar fi păcat; fumeze până a plezni. Da îi duce toată truda la jidovu, de n'are un ou la casă, nici cu ce frământa. Și uite ce păfește dacă frământă cu apă: nu mai dă Dumnezeu să se uște pătura.

Moșul știa că atunci când îi baba supărată, cel mai bun lucru ce-l putea face, era să tacă și s'o lase să-și răcorească inima. Altfel își aprinde paie în cap și focul ține două trei zile.

Își frecă obielele, îndoi opincile care se prea uscase și după ce luă dela stavila patului o mână de paie, pe care le puse într'insele, să-i țină cald, începu să se încălze.

Baba tăcuse; în bordei era liniște și întunec. Pe moșneag îl muncea un gând și nu știa cum să-l spună.

— Știi ce, zise el, într'un târziu, cu capul plecat, necăjindu-se să vâre cureaua prin nojite.

— Eu m'oiu duce mâne la ziua târgului.

In bordei se făcu liniște ca atunci când ai aruncat un cartuș în foc și nu știi în care parte o să se sloboadă.

Baba se opri din frământat și se uită mirată la moș, par'că ar fi vrut să-l întrebe dacă e în toate mințile. După o bucată de vreme, îi zise:

— Hm! du-te dară, că de tine îi lipsă acolo. Ai ajuns și tu la opinci și vrei să le gați iute. Du-te! Să îngheți pe drum, o să te mânce lupii!

— Amu-i amu, se gândi moșul și zise așa, ca pentru sine.

— Ar trebui să-ți iau tălpi pe cisme; la ziua târgului îs mai lesne.

Bătrânul se făcu mic, de parcă ar fi vrut să se vâre sub vatră.

— Hm! făcu, baba și se apucă de frământat.

— Du-te, omule, eu nu te opresc. Și cine știe ce frig nu-i!

— Oi duce o mierță de sămânță de cânepă și oi da-o cu o sută de lei.

Ți-oi cumpăra tălpi și ce rămâne, îi aduc acasă să mai avem de stricat.

— Trebui-o-ar, omule!

Moșul plecă de acasă „colo dela o vreme”, cu gândul să-și pună povara în vr'un car, iar el, s'o ia holtește pe cărare. Dar nu întâlni pe nimeni. Sacul era greu, îl durea umărul și-i înghețau degetele la mâna cu care trebuia să-l țină.

Opincile se întăriră ca osul, călcâile la picioare nu și-le mai simțea de frig și începu să alunece. Mare noroc că și-a luat de acasă cărja cu cui de fier în capăt. Acuma ce s'ar face!

De câteva ori trebui să se oprească, să-și pună povara jos și să măsoare cu bota șanțul de lângă drum; zăpada era mare și numai după asta mai putea ști dacă nu a luat-o cumva razna pe dealuri. De văzut nu vedea bine nici ziua. Odată se trezi că urcă un dâmb și nu mai știa în ce parte e drumul. Începu să strige, aprinse chibrituri, dar nu-i veni nimeni în ajutor. Vr'un lup ce l-o fi văzut, l-o fi lăsat în plata Domnului, gândindu-se că nu e mare lucru să-și prindă mintea cu un bătrân rătăcit. După multă umblare, auzi departe clopoței de cai și luând-o într'acolo, dete peste neguțatori ce mergeau la târg și se ținu în urma lor.

Coborînd apoi în vale, pe șesul Agârbiciului, intră într'o negură deasă, de te ardea, nu altceva. Începu să se gândească la baba care „nu și-a luat lumea în cap pe o prepestenie ca asta și stă la căldură și doarme cu mâța pe țol. Il umplu frigul de nu mai știa ce să facă; pe tot trupul lui nu se mai găsea un loc cald, unde să-și ascundă mâinile.” / Central University Library Cluj

Când ajunse în Turda nu se făcuse ziuă bine, lămpile electrice erau învălitate în ceață ca în vată.

Intră în cel dintâi local unde credea că ar putea găsi un colț cald și o porție de vinars.

Era o clădire mare, cu două etaje în apropierea gării.

Plecându-se bătrânește să-și pună desaga jos, atinse sticla ușii dinlăuntru.

— Nu vezi, bade, îi strigă dintr'un colț o femeie, îmbrăcată în roșu.

— Îs bătrân dragul badii, zise moșul, brodindu-se lângă foc.

Sala era mare, plină de mese acoperite cu fețe albe. La o masă tocmai în colțul celălalt sta un tânăr cu gura umedă, cu ochii inchiși, gata să cadă. Pe genunchi îi sta fata care strigase adineaori la el, fuma și aruncându-i fumul în față, se năcăjea să-l țină treaz.

— Asta-i prea sătul, se gândi moșul. Alături la altă masă moșăiau patru țigani.

Un om mânca un fel de zeamă alburie dintr'o ulcică împodobită cu chipul mustăcios al lui Francisc Iosif. (Bătrânul îl cunoștea din cătănie.) Mâncarea aducea cu cafeaua dar nu era galbuie, cum o știa de când fusese slugă la popa, ci era vânătă, mai mult. Bătrânul se gândi că seamănă cu „jufa”, un fel de mâncare ce o făcea baba din rămășițele seminței de cânepă, după ce s'a stors uleiul.

Bând un pahar bun de vinars de drojdii și fiind și slab, îl sgudui la început, o tremurare strașnică, apoi se întări tun.

— Vinarsul e tot vinars, se gândi el. Îl cuprinse un fel de moieșeală, îi venea să rădă, ori să facă vreo nebunie.

Dar fiindu-i foame și cum avea la el douăzeci de lei, ceru „o ulcică de zamă de aia”. Și arată spre vecin.

Fata sări de pe genunchi, se învărti într'un picior și bătând într'o fereastă din părete, luă dintr'insa o ulcică, o puse pe o farfurie și punând lângă ea un covrig rumen, i-o aduse. Ulcica era mică, tot conținutul ei ar fi intrat într'un pumn de voinic. În locul lui Francisc Iosif, pe ulcică era acum un husar cu sabia scoasă. Mai mare spaima de așa vitejie.

Și „zama“ are un gust cum nu mai băuse omul de când îi. Dulce, amară? Nu putea ști, dar bună, de să tot mânci. Sorbi odată zdravăn de tresăriră țigani, apoi scoase un „ai“ de par'că l-ar fi ars pe gât, și o dete peste cap.

— Mai vrei una, bade? îl întrebă fata de pe genunchii tânărului.

— Mai adă una!

Domnișoara se duse mai întâi la un colț unde aruncă țigara, într'un vas roșu, apoi iar bătu în geamul din părete și iar ieși de acolo o ulcică cu chip pe care i-o aduse moșului, după ce o puse pe altă farfurie.

— O fi lapte de măgăriță, își zise moșul. Auzise că asta e cea mai bună băutură din lume.

— Și când te gândești că la noi toți țigani au câte una. E plin satul de măgari. Hei, hei, dacă nu știe omul.

La a patra ulcică voia să vadă cum îi cu mălaiu. Scoase din straiță o bucată mare, și o duminică în „zeamă“. Credeai că nu-i mălai făcut de „baba, Dumnezeu să-i potolească glasul“.

Se încălzi și scoțindu-și pipa o bătu în palmă.

Mare nenorocire! Și-a uitat jașcăul cu tăbac în haina cealaltă. Domnișoara însă, cu rochia roșie ca de spumă, îi pricepu necazul și îi dete o țigară cu capătul de aur.

Sta cu coatele pe masă, întins și fuma domnește.

— De m'ar vedea popa, se gândi bătrânul!

Afară era ziua albă, se auzeau căruțe, zurgălăi de sării și strigăte. Moșul își strânse cureaua și să găti să plece în târg.

Domnișoara îl văzu ce caută, veni la masa lui cu o bucată de hârtie, socoti ceva și la urmă, punându-i hârtia dinainte, îi spuse că trebuie să plătească o sută și treisprezece lei.

Bătrânul îngălbeni. Își vâri capul în hârtia pe care însemnase domnișoara, unde cifrele i-se păreau niște paianjeni gata să se urce pe el, și se trase speriat înapoi.

— Șase lei vinarsul, doi țigaretă și o sută cinc lei, șapte cacao.

— Ce a fost aia?

— O sută cinc lei, șapte coști de cacao!

— Ptiu!! Bătrânul se întoarse într'o parte și scuiță cu scârbă pe podea. Își lăsă sumanul zălog și, după ce vându semința, se întoarse și plăti...

Acum unde să se ducă? În târg nu mai avea ce căuta; chiar dacă ar fi vrut să împrumute vre-o cincizeci de lei n'avea dela cine: un bogat nu împrumuta pe cel sărac.

Acasă, baba, îl aștepta cu tăpile, căci nu mai avea cu ce umbla, călca pe obiele.

Par'că o vedea cum n'are astâmpăr, i-se uită în cale și când o ajunge, îi va luă straița între genunchi și va întreba înainte de a le vedea.

— Ei, cât a fost?

Moșul se așeză afară, pe treptele făgădăului și își rezimă capul în palme, ca acasă, lângă vatră.

Treceau trăsuri dela ei din sat, îi strigau „bună dimineața“. El nu răspundea.

Târziu, porni înapoi, spre casă. Mergea încet, gârbov de par'că ar fi vrut să se facă una cu pământul.

N'avea bani nici pentru o paclă de tăbac.

— Cap bătrân, își zise el.

I-o fi întunecat pe semne mintea, vinarsul cela; ori ce a fost cu el?!

Și nici nu o să poată spune ce-a mâncat. Niciodată! Niciodată...!

Pavel Dan

Rodica

Ți-e făptura întrupată din pământul gras,
frământat în durduit de ploi;
în surâs amurgul ți-a rămas
și 'n umblet arcuiri de ierburi moi.
Doi bujori pe o tulpină 'naltă
sunt obrajii tăi pe umeri goi,
de lumină drumul îl despoi
când sub pasu-ți pulberea tresaltă...

Rodică,
gând primăvărată și stingher
și iubire talmăcită 'n tresăriri de vis —
adumbrești sub gene pârție de cer
și 'mblânzești ispite 'n sân deschis.

Ai înfrânt tăria voluptății tale
adunând țărâna lângă fir —
și 'ndărătnic ai călcat în cale
vreurile luncii, fără șir.

Dar în nopți pe flori de levănțică,
descifrând destinu 'n scăpărări de stele,
rupi din suflet gândurile grele
și-i anini iubirea 'n plâns, Rodică!

Radu Brateș

Declin

Unde-i soarele anilor de demult,
La care prăjit-am elanurile?
Unde sunt pletele, maidanurile
Și doina copilăriei, — s'o ascult?..

Doamne, unde-i floarea de iasomie
Din cosița fetei în sărbătoare?..
Unde sunt pasărilor cântătoare
Sufletului cu rugă la pălărie?

Unde mi-e astăzi cuțitul iubirii,
Să-l arunc greu în inimă, la una,
Să-i rămân drag și pentru totdeauna,
Cum fluturilor veșnic trandafirii? Library Cluj

Unde-i catapeteasma aurie
Cu sfinții cerurilor fără stele?
Unde-i vioara tinereții mele,
Să cânte necântata melodie?

Să pice 'n purpura aurorală
Rubinul sângelui valah, prin spații,
Din jerbele atâtor constelații
Pe fruntea mea o lacrimă florală.

I. I. Alexandrescu

Eveline

În altă viață a fost un crin. E tot atât de mlădioasă și albă și exală acelaș parfum sensual. E sveltă ca o tulpină și buzele-i sunt cupa unei flori roșii și ispititoare. Crin alb și crin roșu. Ca și el sensibilă, se clatină sub povara unui vânt veșnic. Este în continuă mișcare. O străbat în fiecare clipă curenți electrice, o îndoaie în toate părțile. Evoluează grațios în jurul ei însăși și ți se pare că s'a răsucit de câteva ori ca un bici agitat de o mână meșteră, deși ea a rămas mereu în fața ta. Agită brațele și-și frânge mâinile. Se leagănă și șoldurile fine tăiate ca o pateră de aur ondulează odată cu torsul. Părul îi vibrează și pielea se încrețește ca fața apelor, străbătută pe dedesupt de fioruri, în nervi, în vine. Mobilitatea este elementul în care se simte bine Eveline: dacă ai vrea să-i dai cea mai crudă pedeapsă, ar trebui să o legi. Și atunci poate, tot ar găsi mijlocul să se agite în strânsoarea sforilor, căci agitația Evelinei nu e exagerată și svâcnită, ci e grațioasă și discretă, greu de perceput pentru un ochiu neatent.

Secretul mobilității stă în sensualitate. Eveline e sensualitate încordată după cum alte fete sunt numai nervi încordați. Sensualitatea Evelinei este ca sucii unui fruct prea copt, stă să spargă coaja și să mustească afară. În așteptare, se risipește ca o aureolă în jurul ei, o învăluire cu o irizare, cu o brumă eterică, invizibilă, dar a cărei apropiere arde. Sensualitatea Evelinei se desprinde din svârcolirea ușoară a corpului în continuă mișcare și din buzele răsrânte ca o cupă cu elixir prețios

Eveline e frumoasă ca o fecioară biblică. Figura regulată, cu nasul mic poartă o frunte grea de gânduri și încărcată de arhitectura mai grea a părului castaniu. Ochii albaștri se mișcă în același ritm cu trupul și se confundă cu azurul cerului. Dar în această față fascinantă sunt buzele! Sunt ca petalele deschise ale unui crin roșu care-și revarsă parfumul voluptuos asupra obrazului întreg. Din buzele Evelinei țâșnesc raze de feminitate sensuală pentru toată ființa ei. Și, în toată ființa ei, singura parte imobilă sunt buzele.

Eveline umblă accidentat, cu gânduri și presimțiri bizare. E în pasul ei șovăiala unor așteptări nemărturisite. Ea se gândește numai la lucruri frumoase și pure. Dar din străfunduri ancestrale clocotește în inconștientul ei o voluptate vulcanică. În ereditate strămoșii i-au strâns un tezaur de sensibilitate și în carne i-au pus curenți fierbinți. Puritya feciorenică a Evelinei este un rod copt care are însă o rezistență prea mare pentru a se desprinde de ram. Eveline este prudentă și este tare în caracter: nu se lasă amețită de efluviile care se ridică din carnea ei. Beția Evelinei este frumusețea ei și încântarea ochiului care o privește. E o beție lucidă și intelectuală. Evelinei îi place să trăiască printre cărți și idei. Neamăgită de glasul trupului Eveline așteaptă și va ști să-l asculte atunci când va trebui. Până atunci, lumina intelectuală i se scurge pe tâmpile ca un har și o cizelează pentru viitoarea viață spre care se îndreaptă cu pași ezitanți.

În trupul Evelinei se dospește o pasiune, sub paza rece a rațiunii și în cuibul dogoritor al sensualității. Nicăci-un pericol nu pândește pe această fată, acest crin, crescut din pământul voluptății și hrănit cu alimentul gândirii. Inteligentă și pasionată Eveline va fi femeie, așa cum e astăzi fecioară, tot urmașă falnică a semenelor din Biblie.

Octav Suluțiu

Dante Vivo...

Libreria Editrice Fiorentina, Firenze, 1933.

Se numește ultima carte de fulgurante intuiții a lui Giovanni Papini. Omenească și vie, prea omenească și prea vie pentru a nu incita până la cutremur. Cartea se situează pe meridianul cărților rare și revelatoare. Viril și temerar, sintetic și vertical, Papini despică, fără a altera prospețimea și intenția gestului inițial, existența pământeană a lui Dante. Nu pentru a-l înjosi sau diminua, cum cred dantiștii, dantologii și dantomanii, ci pentru a-l întregi și coțura, pentru a ne face să vedem cum cosmica arhitectonică a Divinei Comedii nu este decât o creștere organică, o prelungire cu rezonanțe și nostalgii de transcendent și eternitate a vieții unui pelegrin al evului de mijloc. Tâlcul acestei cărți este cu atât mai simfonic cu cât este scrisă de un artist asupra unui artist, de un catolic asupra unui catolic, de un florentin asupra unui florentin. Dar pentru a pătrunde și a tâlmăci pe Dante nu ajunge numai această coincidență a peisagiului exterior. Trebuie undă de legătură mai intimă și afinități mai pregnante. În cazul lui Papini, cele două postulate s'au întâlnit, armonizându-se, pe un plan de superioară perspectivă sintetică. Spiritualitatea biciuită a lui Papini și-a găsit una din formele existenței sale în cosmicitatea dantescă. Deschizându-și drumul în adâncime, era firesc să nu facă „sborul invers” al dantologilor, ale căror alitudinile în fața fenomenului Dante se reduc la trei: sau a-

ceea a profesorilor de literatură cari încearcă să explice ceea ce a voit să zică (Papini se referă aici în special la opera lui Dante) și pentru ce a spus-o așa și din ce cauză acel fel de a spune este obscur și surprinzător; sau aceea a judecătorilor de instrucție cari ar voi să știe acel pentru ce și cum al fiecărei întâmplări, itinerariul precis și complect al vieții sale rătăcitoare, ce a făcut în acea zi și în acel an; sau aceea a erudiților închipuiți cari voiesc peste tot să expună doctrina și bravura, prin desvăluirea misterelor operei sale.

Dar, continuă Papini, pentru a pricepe pe Dante în înălțimi și profunzimi, pe Dante omul, poetul, profetul, pe Dante viu și întreg, aceste atitudini nu ajung. Trebuie să ne apropiem, pe cât ne e posibil nouă celor mici, de mărimea lui totală, printr'un spirit, cel puțin prin reflex și reverberație, dantesc. Și tocmai acesta le lipsește, aproape totdeauna, dantiștilor, dantologilor și dantomaniilor. Sunt anemici în fața unui sarguin, furnici pe spatele unui leu. Pot să recunoască coama și să numere perii din coadă, dar nu văd întreagă, în măiestrea și teribilitatea ei, creația gigantică. Și vai dacă odată, leul (mugește) răgește!

Nu se încălzesc sau se încălzesc în prostie. Dante e flacăra și foc și ei rămân încropiți sau înghețați, ca și cum ar fi în legătură cu o ruină fără vârstă. Dante este viață și ei sunt semimorți. E lumină și ei rămân întunecați. E putere și ei rămân slabi și neputincioși. Este ardere de credință morală și mesianică și ei sunt, de obicei, oameni cari n'au cunoscut nici măcar de departe chinul divinului. Dar, pentru a spune cu Dante, „fastidium etenim est in rebus manifestissimis probationes adducere” (De Monarchia, III, XIV, 7).

Luată o astfel de atitudine, consecințele și trăsăturile surprinzătoare de vii ale cărții sunt firești. Nu ne mirăm atunci de ce Pavi, care a crescut din copilărie în umbra și lumina, în peisagiul și duhul lui Dante, i se adresează, ca unui frate mare:

Dar tu, Dante, deși nu-ți lipsiau defectele, nu erai ipocrit, nici șarlatan. Nu voiai să inspire nici reverență nici teroare mulțimilor. Erai teolog, erai filosof, erai profet și pe deasupra oricărui lucru poet, aveai ceasurile și zilele tale de prigonire a spiritului, de reculegere solitară și poate de răpire extatică. Dar erai și om, un om complect, cu toate dorințele, fantaziile, tentațiile și slăbiciunile omului neeliberat pe deplin de svăcnirile sângelui și de greutatea cărnii.

Erui un om, Dante, și ai fost tânăr. Și mie, în loc de a te vedea totdeauna cu fața aplecată pe pergamente sau scârbită de meditație, îmi place să te revăd și în momentele omenesti, fie chiar prea omenesti, ale vieții tale obișnuite și familiare.

Si te revăd în prima ta finerețe, în Florența care înfloria și pe care a-i iubit-o chiar în ură până la moarte, te văd cu prieteni nu toți poeți căutând străzile cele mai singuratice spre câmp, acolo unde nu sunt spini sau ziduri ca să-ți despartă mâna de crinii și de macii câmpurilor. Te văd glumind și răsând cu tovarășii tăi și culcați în iarbă nu numai pentru a contempla cerul care veghează cu limpiditatea lui cetatea de piatră, închisă în zidurile ei de piatră, ci și pentru a vorbi simplu (fără ceremonii) de Monna Berta și de Ser Martino, de fața sbârlită a maestrului Brunetto și de fetele văzute la liturghia din Santa Margherita sau din Santa Reparata.

Aceasta nu înseamnă de loc pângărire sau diminuare, ci înțelegere și apropiere, creștere organică și substanțială, îndumnezeirea umanului și umanizarea divinului. Măinile care au tăiat ciorchinele tămâioase din viile romagnole, sorbind aroma, cu iz de fagure, a mustului, au scris, în ceasurile de altitudine alpestră și extaz formator, Divina Commedia.

Demnitatea de vates a lui Dante rămâne aceeași. Mai mult, se încălzește, se multiplică și se întregeste. Nu-

mai așa, desbărați de sgura prejudecăților, viu și nealterat, putem sorbi cu pumnii apa vie a izvoarelor divine. Numai așa putem înțelege de ce după zile și nopți de meditație, de studiu, de lecturi, de lucru poetic, se aprindea în Dante dorința de a vedea un colț de cer și de verdeață, de a se odihni sub un arbore, de a asculta cântecul unei țărance, de a culege un trandafir în pragul îmbobocirii, de a se așeza pe țărnul unui râu, de a urmări cu ochii legănarea și distrămarea norilor, de a mânca o poamă coaptă, de a-și exalta inima cu un pahar de vin pur, de a mângâia fața bolnavă a unui copilăș.

Din aceste momente ale vieții, care sunt mai puțin cunoscute, dar care au fost poate cele mai dulci pentru tine, se găsesc trăsături în operele tale, dar nici una în cărțile care vorbesc de tine. Permite unui poet, pentru o singură dată, de a revedea în tine nu numai geniul monumentalizat, martirul pasiunilor proprii și ale altora, creatorul celor trei lumi suprapuse, judecătorul geniului omenesc, îndrăgostitul de Dumnezeu, ci și răsul muritor, fiul soarelui și al pământului, l'u o m o u m a n a m e n t e u m a n o.

A vorbi așa despre Dante, înseamnă a prinde un sens nou și a deschide o privire neatinsă asupra lui.

Dante este o lume, în raccourci, un popor nu totdeauna omogen și unitar.

Văd în el, afară de Florentinul Duecento-ului, un profet ebru, un poet etrusc și un imperialist roman (Papini).

Era nutrit de Biblie și mai apropiat de profeții vechiului Testament. Trebuința de a avertiza, de a dojeni, de a amenința, de a anunța, în formă simbolică adesea inspirată și crudă, atât pedepsele cât răsplătirile viitoare, îl apropie mai mult de marii profeți ai lui Isdrael. Mai ales în scrisorile sale politice are svâcniri, accente și imagini care evocă puternicele străfulgerări ale lui Isaia și Ieremia.

Dela Etrusci a împrumutat, nu se știe cum, cele două mari probleme ale capodoperei sale: obsesia vieții de dincolo de mormânt și prevestirea evenimentelor viitoare.

Dela Romanul antic a moștenit un dublu instinct: al dreptății și al unității politice. Ingemânează pe cei doi adversari: Cato, omul dreptății, și Cezar, întemeietorul Imperiului.

Aceștia sunt cei trei precursori ai lui Dante. Eu văd în Dante, scrie Papini, un Daniel fără lei, un Tarchun fără Tages, un Cato fără sinucigaș. Cine nu vede în el numai pe ghibellin-ul sau numai pe tomistul, nu vede decât o parte a adevărului. Dante e deasupra categoriilor închise, înafară de diviziunile contingente, dincolo de Da și Nu. În el e totul: înțelepciunea orientală, logos-ul grecesc, caritatea creștină și civilitas romana.

Sinteza contrariilor s'a săvârșit în el prin puterea unificatoare immanentă geniului său, alimentat de culturi atât de diverse, și pentru această universalitatea sa integrală, care înfrățește trecutul, prezentul și viitorul, a putut face din el însuși, în Divina Comedia, simbolul întregului gen omenesc.

Dante vede totul, chiar și conceptele sublime, în formă plastică și vie. Asemeni Grecilor antici, urmărește totdeauna instinctul substituit palidei generalități, particularul și concretul. Poesia lui e foarte bogată în valori pipăibile și coloristice, întipărite tuturor aspectelor existenței, mai ales naturii. Poema lui Dante este o poemă teologică, dar tradusă în idiom stelar, agrest, sanguin și pământean. De aici încântarea niciodată moartă a limbajului său din când în când metalic și ceresc.

Prin ipostaza Dumnezeieștii Comedii, Dante Alighieri a desăvârșit forma cosmică a existenței sale.

Grigore Popa

Negoiul

Luceafărul scapără ca înainte cu veacuri
 Și vântul hoinar a 'ncetat să mai șuere,
 Ca melci sub coviltire trec moșii 'n căruțe,
 Scheletul lor scutură scâncete, fluere...

Scăldate în galbene raze de lună
 Pădurile tinere dorm în cămașă,
 Somnoros se 'nvelește cu neguri Negoiul
 Să nu i se vadă muchia golașă.

Colos dârz și sumbru, muțenie 'naltă,
 Titan răsucit în proteica-i haină,
 Cu pumnii sfidând încruntat nesfârșirea —

Stă inima-mi mică 'ntre spaimă și taină...

... Măreața, 'mpietrita ființă de stâncă,
 Uluitoare maiestate în cremene tristă
 E, par'că, figura cioplită a lui Decebal,
 A lui Zamolxe sau alt... Burebistă...!

Teodor Murășanu

Carnet

„Ultima țarină” a lui M. Paléologue (Edit. „Adevărul”) a prilejuit D-lui C. Stere o frescă concisă și amară asupra eroilor principali ai marelui dramă istorice reprezentată odată cu prăbușirea definitivă a Romanovilor. Găsim în acea lungă prefață caracterizările unui observator cu vaste perspective și resurse intelectuale care a trăit alături de aceste evenimente uluitoare de tragice și a căror desfășurare poate apărea în fața celor slabi de înger ca o deslănțuire oarbă și necruțătoare a celui mai implacabil destin. Alexandra Fedorovna (numele într-o ortodoxie al țarinei), Nicolae al II-lea, Grigore Efimovici zis Rasputin, simbolizează cei trei mari fermenți ai descompunerii: psihoza isterică dublată de misticism, neputința și incapacitatea sălășluită sub pompoasa hlamidă imperială și „misionarul” mujic cu o rară putere fascinantă și ipnotizantă, ridicat pe cele mai periculoase culmi de prostia, misticismul animalic și setea de virilitate a marilor ducese și al întregului convoi feminin din jurul țarului tuturor Rusiilor și al pravoslavniciei țarine. Pentru a înțelege această lecție istorică e nevoie să fi pătruns cât de puțin în enigmaticul suflet rusesc. Acest suflet copleșit de otrăvurile cele mai ascunse și inconștiente a trebuit să izbucnească după pleiada marilor literați într-o manifestare de proporții cosmice. Sângele ce a îngrășat pământul Port-Arturului în timp ce țarul își nota în jurnalul intim: „am pușcat 3 vrăbii și 2 ciori”, trebuia să-și ia revanșa odată și odată. Dar ceea ce relevă marele retras dela Bucov și ceea ce formează poate cheia ce ne deschide drumul spre adevărata înțelegere a acestui proces istoric e faptul că proscierea intelectualității și a ținutei democratice a unui popor, duce fatal și iremediabil la prăbușire. Putea oare acest monstru în chip de stareț cu o etică ce contrastează celor mai elementare principii ortodoxe, să ajungă acolo unde a ajuns într-o țară în care pătura conducătoare e formată din intelectuali? Și putem noi oare vedea în revoluționarismul anarhiștilor ruși (literar sau politic) altceva, decât revolta umană și firească a intelectualilor îngenunchiați silit de povara nedreaptă a misticismului, nepriceperii și psihozelor de tot felul, patronate larg de purpura imperială? — Iată de ce prețuim mai mult cele 50 de pagini de prefață decât povestea romanțată a unei iubiri morbide și înșirarea netrebnicilor unui „mujic libidinos”. E în această dramă un moment nes-

pus de potrivit pentru amatorii extremismelor sociale și politice care ar trebui să iasă din cercul restrâns al „șoarecilor” de bibliotecă. Căci mai curând sau mai târziu — fără a trece cu necesitate prin catharsisul rasputinian — intelectualitatea restabilește cursul logic al faptelor și își pretinde dreptul legitim de „*primus inter pares*”.

Dim. Todoranu

Anul în curs a fost bogat în comemorarea individualităților ilustre din istoria literaturii universale; Astfel s'au împlinit 500 de ani dela nașterea vestitului filozof al Renașterii Platonismului la Firenze, Marsilio Ficino; 400 de ani de la nașterea lui Michel de Montaigne, scepticul filosof și moralist francez, părintele eseului; 400 ani dela moartea lui Ludovico Ariosto, autorul epopeei „*Orlando furioso*”; 100 de ani dela nașterea nuvelistului și poetului austriac Ferdinand von Saar; 50 de ani dela moartea marelui scriitor rus Ivan Turgenev, 50 de ani dela moartea lui Richard Wagner, creatorul dramei muzicale... Trecutul strălucit al culturii europene își aruncă din umbrele apuse lucriri de împrăștiere a spiritului, peste morminte părăsite sau peste temple glorioase! Ce va însemna despre vremurile noastre cronicarul unei viitoare jumătăți de mileniu? Zădărnicii și glorii omenesti se încrestează în răbojul nesfârșit al timpului. Iată tot anul acesta, se sorocesc, de pildă, 150 de ani de când Papa Urban al VIII a condamnat și a închis în temnița sfântului oficiu pe strălucitul om de știință și filosof Galileo Galilei pentru că în lucrarea sa „*Dialogo sopra i due massimi sistemi del mondo*” îndrăsnise să facă apologia sistemului lui Copernic! Câte cohorte de gânduri nu ridică meditația acestei întâmplări deacum un secol și jumătate... mai ales în vremurile de astăzi, când intoleranța și obscurantismul încearcă să se păuneze cu ifose de conducere, tot mai des!

Romul Demetrescu

Expoziția Mircea Enescu, la Cluj a stârnit senzație și admirație. Curățenia și seninătatea viziunii picturale pe care le aduce acest copil de 13 ani îl situează dincolo de trepidăția turburătoare a actualității, care, pentru glorie sau consacrare originală, se vrea cel puțin trăsniță, dacă nu fulminantă și apocaliptică. Pânzele lui, mai ales peisagiile lui, îmbie la limpezime și lumină. În culoare, stăpânită și dozată cu adevărată măiestrie, ca și în atmosfera tablourilor, simți svâcnirile îmbobocirii. Svâcniri stăpânite și iluminate de așteptarea unei vârste noi, poate mai revelatoare. Pictura lui Mircea Enescu, vis tremurat de lumina a două vârste, una, cu prelungiri nostalgice de sfârșit — copilăria — alta, cu presimțiri abia bănuite și adulmecate, adolescența, nu este viziunea melodică, obiectivă și conturată a unui „ochiu în virgin triunghiu tăiat spre lume?” Rămâne lui Mircea Enescu deocamdată să înflorească castele și brazi, văi umbroase și străzi verticale, trecând apoi odată cu vremea și cu vârsta, spre alte forme și atitudini.

Grigore Popa

Viața Românească, (nr. 11, Anul XXV, 1933), a primit nr. 23—25 din abecedar cu o notă nu răuvoitoare, poate chiar indulgentă. La tot cazul trece cu vederea poeziile „nu rele, ci slabe, lipsite de orice actualitate” (să fie oare vorba de actualitate politică sau de care?) și spune că va ierta „și proza fără contact cu observația”. Concede că există și o notă de seriozitate în articolele de fond. „Atât însă nu ajunge” — se exprimă Viața Românească și adaugă, cu o revoltă reținută: „Tinerii aceștia parcă nu trăiesc pe pământ. Nu e în revista lor nici un ecou al timpului”. Cititorii neinițiați vor rămânea în nedumerire, neștiind ce să înțeleagă sub „ecourile timpului”: criza de guvern, tocmai trecută, bâzâitul mistic al extremei drepte sau clocotele subterane din extrema cealaltă. Cu oarecare spirit inventiv (nu interesează în ce sens), se mai spune de versuri pe care le-ar fi „solicitat” abecedarul dela „notabilități” și care dovedesc dezorientare și nesiguranța opiniei critice. Acest nr. al Vieții

Românești, căreia eu nu am să-i reproșez că nu are în ea nici un ecou al timpului, aduce, între altele, proză de d. Agârbiceanu (vechiu militant al directivei semănătoriste și al Luceafărului) și trei scrisori ale tatălui lui M. Eminescu, semnate pentru conformitate de G. Călinescu.
M. Beniuc.

Sesonul recoltei ne aduce un noian de reviste chiar și din cele cu indiferență de astre bătrâne. Le deschidem ca pe niște ferestre pentru orizonturi. Peisagiul literar impur arar e ridicat pe treapta frumuseții ireale. Spiritul creator de artă licărește cu sgârčenje. O recunește și „Viața Românească” din acest Octombrie în articolul: *Decadența poeziei*. Numărul estival al acestei reviste reținute prin amprenta competenței noului povestitor al vieții lui Eminescu, se impune prin bogăția de conținut în care se remarcă paginile de antologie ale lui Al. Dima despre „literatura documentară”, ale lui Octav Șuluțiu de subțit discernământ și personală interpretare a impunătorului discurs adresat de Julien Benda națiunii europene, ale lui Oscar Jianu, de turburătoare știință psyhanalitică. — „Gând Românesc”, Nr. 6, ornat cu ilustrații religioase de pictorii Demian și C. Bogdan, se distinge prin colaborarea lui Ion Chinezu, Pavel Dan, Dimitrie Todoran, Ion Focșeneanu, N. Caranica, V. Băncilă și I. Breazu. — „Provincia Literară” dela Sibiu, îndoliată de moartea spiritualului prozator Savin Constant și a poetului Milcu, aduce colaborarea asiduă a fraților Constant, două strofe delicate în „Toamna”, Ion Focșeneanu, traduceri limpezi din poetul italian Arturo Graf de Pimen Constantinescu, etc. — „Start”, al lui Șefan Baciuc, dela Brașov, încrustează pe câteva petale, în versurile lui și ale celorlalți tineri, imagini cristaline de un proaspăt parfum. — În „Flori de crâng”, Nr. 14, de data aceasta e multă toamnă, nu se deschide în pagini, întreagă, nici o floare. — În „Vraja Mării”, Nr. 2, coloana „talentelor tinere” surprinde prin câte-o imagină surzătoare, o strofă inedită, juvenilă.
George Boldea

În substanțialele sale note, împărțite din coloanele „Cuvântului” cotidian, Petru Manoliu, semnaleză una din multele fețe stâlcite și nedrepte, în care suntem văzuți în Occident. Leon Pierre Quint, biograful lui Marcel Proust și analistul lui André Gide, într-o conferință la Paris și-a expus impresiile culese în România, iarna trecută. Suntem făcuți o țară de pașize, cultura, spiritualitatea noastră, un strașnic conglomerat de împrumut, în care singurul lucru viu și original e numai româna. Al doilea oaspe, care ne-a zugrăvit la Paris în lumini nefavorabile, Jean Jaques Bernard, ne insultă. Pentru dânsul Capitala României e o prefectură până ieri, care, grație politicei nesocotite a Franței, s'a găsit deodată în fruntea unei țări mari... Petru Manoliu se indignază, și cu tot dreptul, în fața acestor slabe aprecieri, de care ne învrednicim în Apus. Subscriem și noi indignarea, în ce privește injuriile, dar pentru partea de necruțătoare critici ale vieții noastre culturale și sociale, nu. El ne rup răni, mai de grabă, care ne puroiază încă necăjitul trup românesc, și care cheamă mereu la sterilizarea lor.

„La Lettura”, periodicul literar mensil, editat de către cotidianul „Corriere della Sera”, din Milano, în format și execuție tehnică, aduce cu „Magazinul” românesc. Dar numai atât. Pentru rest, între ele se cascadează o prăpăstie. Publicația italiană, dela primele file răsfoite, îți insuflă nu știu ce robusteță mândră și demnă în toată prezentarea ei. Excelentele-i ilustrațiuni te conving, par'că, dela sine, imediat, despre un gust artistic și un scop educativ bine determinat, de o înaltă valoare etică. Nicăieri nu le descoperi însoțite de boldul pornografiei, atât de prezent în iureșul de nuduri ale publicațiilor similare, dela noi și de aiurea. Apoi materialul publicat aici face parte exclusiv din cea mai nobilă extracție: nuvele, eseuri, compoziții muzicale, versuri. Personalități consacrate ale

Italiai își dau întâlnire permanent în coloanele simpaticului magazin, (să nu se uite), scris și menit marelui public cititor. Așa, de-o pildă, în Nr. 10, pe Octomvrie, poeta Ada Negri, gloria Italiei contemporane, publică patru poeme, lumină și trăire pură de trancendental (Gocciolo, Nuvole, Chiesa de Vigo și Luna sul lago Tablino). Plimbându-ne ochii peste paginile însoțite ale acestui periodic literar, involuntar, ne gândim la preocupările întâlnite în revistele românești similare, de mare tiraj. Și nu știu ce ghimpi din umbră ne împing, deodată, spre reflexie și mâhnire.

Presă maghiară ardeleană prezintă tot la intervale scurte, fel de fel de tineri scriitori proaspăt consacrați la Budapesta. Așa, mai deunăzi, au fost elogiați tinerii poeți: Komlos Aladár, cu volumul „Fața nebunului mut”, cetățean cehoslovac, Csuka Zoltán, cu volumul „Tinerete atotbiruitoare”, de origine din Jugoslavia și Fekete Lajos, cu volumul „Umblăm în urma visurilor de foc”, originar din Ardeal. Poeții au fost distinși cu premiul instituit de stat pentru noua liră patriotică. Nu le-am putut obține cărțile. O părere definitivă, deci, despre valoarea artistică a poezilor nu ne-am putut face. Presă maghiară ardeleană i-a comentat călduros și ne asigură că sunt talente veritabile. Au fost aduse și câteva exemplificări din produsele lor. Dăm, în versiune liberă, pe cele ale poetului de proveniență ardeleană. Din bucata „Umblăm în urma visurilor”:

Unii cu inimă slavo-maghiară,
Alții cu credința lui Koppán cel de peste Dunăre
Iar eu credincios treaz, lunatec de peste Crasna,
Și cu toții: așteptăm minuni!

Unii spun: ar trebui să ne-apucăm de ceva
Alții zic: în curând se creapă de ziuă,
Poate se va sfârși încet noaptea,
Iar eu așaug: să ne acățăm de coada stelelor!

Din „Radio”:

Mă așez liniștit la cutia de radio
În sufletu-mi pustiu se aprind milioane de senzații...
Intorc la Londra: nu-mi răspunde,
Intorc la Moscova: emisiunea s'a terminat
Intorc la Roma: am nemerit tomai în pauză,
Intorc la Berlin: nu-mi răspunde,
Intorc la Paris: nu-mi răspunde.
Acum chem Kasa — și-mi răspunde:
E grea viața și suferința!
Apoi chem Clujul — și-mi răspunde:
Aici e zăpadă multă și murdărie!
Acum chem pe Dumnezeu — și-mi răspunde:
Știu absolut totul, însă, răbdare!

Versurile, în originalul maghiar, au ceva din facilitatea efină a strofelor de cabaret. Pe ici, pe colo, tâșnește neastâmpărul minoritar, violența nemulțumirii incurabile, și oarecari gesturi exagerate ale grandilocvenței maghiare. Incolo, nu sunt, decât o mediocră voce în corul bocetelor revizioniste.

Teodor Murășanu

În eseu „Apologia libertății” din nrul trecut la pag. 3. r. 13. de sus să se citească: „Să binevoiască scepticii” în loc de „suplicii”.

Am primit la Redacție:

Reviste,

Brașovul Literar, An II, Nr. 13.

Orientări, Moinești, An II, Nr. 10.

Viața Literară, București, Nr. 149.

Vremea, București, Nr. 313, 314.

România Literară, București, Nr. 85.

Atom, Turnu-Măgurele, Nr. 4.

Stilet, Brăila, Nr. 2.

Gând Românesc, Cluj, Nr. 6.

Marianistul, Blaj, An I, Nr. 1.

Abonamente: 1 an 120 lei — Instituțiuni: 500 lei.

Redacția și Administrația: Teodor Murășanu, Turda, Piața Regina Maria, 23

Tiparul Tipografiei „A r i e ș u l” Turda